

Dr. Kolláth György

Az alkotmány legjobban sikerült fejezete talán a III., mely a köztársasági elnökről rendelkezik. Félreérthetetlen és elronthatatlan szabályok találhatók benne az elnökválasztás kritériumairól, menetéről, módjáról. Mégis fennáll a veszély, hogy a közpolitika - élén a többpárti parlamentarizmussal - e közjogi alapintézmény morális és politikai lejáratódását hozza. Magyarország, 2005. sporthasonlattal: lám, megint jöhet egy ki nem kényszerített hiba!

Cím
Államfő
Dátum
2005.04.10.

A nemakarásnak nyögés a vége, annak pedig fals beszéd az eleje. Az alkotmány szerint a köztársasági elnököt az Országgyűlés öt évre választja. Államfővé az választható, aki választójoggal rendelkező magyar állampolgár és a választás napjáig a 35. életévét betöltötte. (Érdekességként: alkotmánybíró csak 45. év felett lehet valaki.) Az elnökválasztást jelölés előzi meg, a jelölés érvényességéhez az Országgyűlés legalább ötven tagjának írásbeli ajánlása szükséges, ki-ki csupán egy érvényes ajánlást adhat. Az elnökválasztás mindvégig titkos szavazással történik. Legfeljebb három forduló hoz döntést. Az első szavazás sikeréhez a képviselők kétharmadának szavazatát kell elnyerni. Ennek hiányában új ajánlás jöhet, ami felett a szavazás ismét kétharmados többség esetében eredményes. Ha így sincs döntés, akkor harmadszori szavazást kell tartani. Ez alkalommal csak arra a két jelöltre lehet szavazni, akik a második körben a legtöbb szavazatot kapták, s közülük az nyer, aki - tekintet nélkül a szavazásban részt vevők számára - a szavazatok többségét elnyerte. Tévedések víg-, vagy - nagyon is kimódolt - szomorújátéka olvasható, hallható mindezek kapcsán.

Tévedés pl. azt hinni, hogy a parlamentben csakis a (nagyobb) frakciók jelölhetnek. A képviselők ötvenfős jelölt-állító listája lehet pártközileg vegyes is. Alkalmasint - ha kell - a második szavazási kör új listája, újszerűtű kompromisszumok folytán sem lesz „homogén”. Nincsen az alkotmányban olyan direkt vagy indirekt követelmény, hogy pártpolitikus nem jelölhető. A nemzet egységét kifejezni, semleges, kiegyensúlyozó szerepet betölteni a megválasztás után kell. Előtte jogilag és életszerűen is elegendő, ha a jelöltet e szerepre eddigi életpályája képessé, hitele és emberi szuverenitása ígéretesen méltóvá teszi. /A kiszemeltek zöme ilyen./ Humbug továbbá, hogy élvonalbeli politikus nem elnöknek való. A kispadról egy fakó miatt, kinek lenne jobb, mint egy, a pályán lévő, tapasztalt, már bizonyított személyiség? Meddig folytatódhat az, hogy minél jelentéktelenebb, kiismerhetetlenebb valaki, annál kevésbé szúr szemet, s annál inkább elfogadható, mert nem zavarja meg a „nagyok” köreit?! Nem olvasták a „nagyok” a Rokonok-at?! Nagy Könyv! Pártjainknak hála a függetlenség éthosza csaknem teljesen kiveszett a magyar humánpolitikából. Ám azt reinkarnálni nem párt-taktikai mellébeszéléssel, lapos közhelyekkel kéne. Aktuálisan üres közhely az a hivatkozás is, hogy a politikusi népszerűség nem azonos az alkalmassággal. Hát persze, csak hogy mi más egzakt mérce akad? És miután hét éve a nagypolitika a „látványpékség” szabályai szerint működik (miénk mindössze a kifliszag), miért pont most álltak ezzel elő azok, akik még ebben sem alkottak maradandót, jóllehet az öt százalékos küszöb-határ, s a tetszési index számukra létkérdés. 1985 óta tudjuk: milyen az, amikor kötelező kettős jelölés az előírás, még ha az egyik golyó általi, a másik kötél általi volt, illetve lenne is?! Ha volna most egy „lájtosabb” meg egy cukrosabb változat, minden rendben lenne ettől?!

Hibás állítás, hogy az elnökválasztás első két körében a jelenlévők 2/3-ának szavazatát kell elnyerni. Valójában az összes, azaz a megválasztott képviselők - közel 260 főt magában foglaló - kétharmada lehet nyerő. Ritka az, hogy a T. Ház összes képviselője jelen van és részt vesz a szavazásban. Nem is mindig minden egyes szavazat érvényes, megeshet, hogy üres boríték kerül (túl)titkos voks címén az urnába. Ugyanilyen tévedés, hogy a harmadik napon 194

Dr. Kolláth György

szavazattal nyerhet csupán az államfő-jelölt. Valójában itt a sportversenyekből ismert, ott a holtverseny eldöntését szolgáló szétvívás ad modellt. Az alkotmány felteszi, hogy a második szavazási napon legalább két jelölt indul, de egyikük sem nyer 2/3-dal, ezért ők ketten automatikusan indulnak másnap, s a végső titkos szavazást az nyeri, aki eggyel több szavazatot kapott, mint ellenfele. Miután ez a voksolás a szavazásban részt vevők számától független, még csak határozatképességi alsó limit sincs, s az egyszerű többségen kívül semmi más nem számít, megjósolhatatlan, ki mennyivel tud ekkor nyerni. Ad absurdum 100 alatti voks is elegendő lehet, kevesebb tehát, mint a miniszterelnök megválasztására és megbuktatására. Így garancia csupán egy dologra van: aznap eldől minden.

Hiba azt állítani, hogy 2005. június közepén sem lesz megválasztott államfője az országnak. Biztosan lesz, mert a rendszer így van kitalálva, valami ilyesmi kellene más kulcsfontosságú, parlament által választott közjogi tisztségek betöltőinél is. Ugyanakkor azt, mint a rendszer megbontási kísérletét el kellene felejtetni, hogy mindvégig legyen kétharmados szavazási követelmény az elnökválasztás során. Ez az ötlet a dolog logikáját végképp megbontaná, az alku-rendszert tovább nehezítené, a kis pártok szerepét jó ok nélkül növelné, s az országot esetleg teljes jogkörű elnök nélküli sodródásra ítélné. Nem több, hanem kevesebb, ám kooperatívabb pártközi szerepre volna szükség ebben a körben (is). Máskülönben megkerülhetetlen lesz a tanulság és a kérdés: ha a parlament - megoldás-képtelensége, döntéshozatali gyengesége, eszkalálódó morális mélyrepülése folytán – nem képes vagy nem hajlandó az alkotmányos feltételeknek megfelelő, az első után a második legnépszerűbb magyar politikust államfőnek megválasztani, akkor jó helyen van-e nála az elnökválasztás hatásköre? Jó az, ha teljesen mást választana elnöknek a nép, mint a Ház? Vics vagy valóság, hogy a nép bölcsőbb, mint elidegenedett, jóllakott, választott példaképei 385-en?

Szili Katalinra ma a pártpolitika a próbababa szerepét osztotta. Most őt nem vették kellően emberszámba. Róla, mellette ezért szólok. Legalább azt mondták volna rá, hogy túl fiatal királynak. Apropos király: a mondabeli Midász király érintésére minden arannyá változott. A magyar Országgyűlés kezd fordított Midásszá válni, kinek keze nyomán szétporlik bárki-bármilyen. Nálunk már a király sem sirály.